

Regionaal Risicoprofiel 2015-2019

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

projectnr. 271165 140887 - CC96
Definitief
9 juli 2015

Adviesgroep SAVE

Opdrachtgever

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
Postbus 3208
5003 DE TILBURG

datum vrijgave	beschrijving	goedkeuring	vrijgave
9 juli 2015	Definitief	DvD	MB

Projectgroep bestaande uit:

Adviesgroep SAVE

ing. M.E.M. (Monique) Berrevoets-Steenbakker
drs. D.C.M. (Derk) van Dijk

Veiligheidsbureau

Maarten Dewachter
Tim van Sliedregt

Brandweer Midden- en West-Brabant

Metha de Heer
Dirk Suchy

GHOR Midden- en West-Brabant

Jurgen van Boekel
Toine van Peer

Politie Zeeland – West-Brabant

Henk Hoekstra
Marije Schnitker

Waterschap Brabantse Delta

Frank van Beek

Ministerie van Defensie

Jarl Ernstsen

Datum van uitgave:

9 juli 2015

Contactadres:

Rivium Westlaan 72
2909 LD CAPELLE A/D IJSSEL
Postbus 8590
3009 AN ROTTERDAM

Inhoud

	blz.	
1	Inleiding	2
1.1	Wet veiligheidsregio's en risicoprofiel	2
1.2	Wat is een risicoprofiel?	3
1.3	Waarom een risicoprofiel?	3
1.4	Afbakening met bestaand beleid Midden- en West-Brabant	3
1.5	Uitvoering project	3
1.6	Leeswijzer	4
2	Ligging en typering van regio Midden- en West-Brabant	5
2.1	Gebiedskennmerken	5
2.2	Risicokenmerken	6
2.3	Landgrensoverschrijdende risico's	6
3	Methode	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Processtappen "Handreiking Regionaal Risicoprofiel"	10
3.3	Risico-inventarisatie	11
3.4	Risicobeeld en risicoduiding	11
3.5	Risicoanalyse	12
3.6	Capaciteiteninventarisatie en -analyse	13
3.7	Risicoprofiel	13
3.8	Aandachtpunten Beleidsplan	14
4	Resultaten per processtap	15
4.1	Risico-inventarisatie	15
4.2	Risicobeeld en risicoduiding	15
4.2.1	<i>Overzicht scenario's</i>	15
4.2.2	<i>Terrorisme en ramp op afstand</i>	<i>Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.</i>
4.3	Risicoanalyse	17
4.3.1	<i>Spreiding in de regio</i>	18
4.4	Risicobeoordeling	20
4.4.1	<i>Risicodiagram</i>	20
4.4.2	<i>Impact per scenario</i>	22
4.5	Capaciteiteninventarisatie	22
5	Capaciteitanalyse	24
5.1	Inleiding	24
5.2	Adviezen algemeen voor meerdere/alle scenario's	24
5.3	Adviezen "Uitval elektriciteitsvoorziening / Uitval spraak- en datacommunicatie"	25
5.4	Adviezen "Grootschalige uitbraak infectieziekten"	27

1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden aanleiding en achtergrond van het Regionaal Risicoprofiel behandeld.

1.1 Wet veiligheidsregio's en risicoprofiel

Op 1 oktober 2010 trad de Wet veiligheidsregio's in werking. Deze wet heeft als primair doel de rampenbestrijding en crisisbeheersing in Nederland te verbeteren en te versterken. Door de brandweer, de GHOR, de politie en gemeenten op regionaal niveau bijeen te brengen op het terrein van rampenbestrijding en crisisbeheersing wordt niet alleen de slagkracht vergroot, maar wordt ook eenheid, eenduidigheid en eenvoud in de aanpak bereikt.

In artikel 15 van de wet is een verplichting opgenomen om een risicoprofiel op te stellen. Een dergelijk risicoprofiel bevat een risico-inventarisatie en -analyse van de te benoemen dreigingen in de regio. Op basis van dit profiel wordt in kaart gebracht welke capaciteiten benodigd en aanwezig zijn om deze dreigingen het hoofd te bieden.

In samenhang met het beleidsplan (artikel 14) stelt het bestuur van de veiligheidsregio ten minste eenmaal in de vier jaar een (geactualiseerd) risicoprofiel vast. De actualisatie van het risicoprofiel voor Midden- en West-Brabant vloeit hier uit voort.

Het huidige risicoprofiel van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (MWB) is de basis van het Beleidsplan 2011-2015. Met dit risicoprofiel voldoet MWB aan de verplichting uit de Wet op de veiligheidsregio om te beschikken over een risicoprofiel als basis van het Regionaal Beleids- en Crisisplan. Op het moment dat het huidige risicoprofiel van de Veiligheidsregio MWB opgesteld werd was er geen landelijke handreiking voorhanden en is het risicoprofiel op basis van bestaande methodieken (o.a. Maatram) en gegevens opgesteld. Inmiddels is er een landelijke Handreiking Regionaal Risicoprofiel, die is gebruikt voor deze actualisatie.

Op basis van de Wet veiligheidsregio's en de landelijke Handreiking Regionaal Risicoprofiel hanteren we hier de volgende definitie van Regionaal Risicoprofiel: "*Een inventarisatie en analyse van de risico's¹ (waarschijnlijkheid en impact) van branden, rampen² en crises³ waarop het beleid van de veiligheidsregio wordt gebaseerd*"

Het bestuur van de Veiligheidsregio MWB stelt het risicoprofiel vast na overleg met de raden van de deelnemende gemeenten, waarbij het bestuur de raden tevens verzoekt hun wensen kenbaar te maken omtrent het in het beleidsplan op te nemen beleid. Het bestuur van de Veiligheidsregio MWB nodigt voor de vaststelling van het risicoprofiel in ieder geval de door de korpschef daartoe aangewezen ambtenaren van de politie, de hoofdofficier van justitie, de besturen van de betrokken waterschappen en door de Minister van Veiligheid en Justitie aangewezen functionarissen uit hun zienswijze ter zake

1. **Risico**: een samenstel van de waarschijnlijkheid dat zich een brand, ramp of crisis (of dreiging daarvan) voordoet en de mogelijke impact die dat kan hebben, p14 deel 2 van de Handleiding Risicoprofiel.

2. **Ramp**: een zwaar ongeval of een andere gebeurtenis waarbij het leven en de gezondheid van veel personen, het milieu of grote materiële belangen in ernstige mate zijn geschaad of worden bedreigd en waarbij een gecoördineerde inzet van diensten of organisaties van verschillende disciplines is vereist om de dreiging weg te nemen of de schadelijke gevolgen te beperken, uit Wet veiligheidsregio's.

3. **Crisis**: een situatie waarin een vitaal belang van de samenleving aangetast of dreigt te worden aangetast, uit Wet veiligheidsregio's. Vitaal belang: 1. territoriale veiligheid, 2. fysieke veiligheid, 3. economische veiligheid, 4. ecologische veiligheid, 5. sociale en politieke stabiliteit, 6. veiligheid cultureel erfgoed.

Verskil ramp/crisis: Een crisis is breder dan een ramp. Bij een crisis is niet alleen sprake van een plotseling en duidelijk gemarkeerde overgang van de normale situatie naar een abnormale situatie. En bij een crisis ligt de focus niet uitsluitend op de fysieke veiligheid: territoriale veiligheid, ecologische veiligheid, economische veiligheid en sociale en politieke stabiliteit.

kenbaar te maken. Aanvullend stelt de Veiligheidsregio MWB haar partners, waaronder voor vitale infrastructuur, in staat hun wensen kenbaar te maken. Het bestuur van de veiligheidsregio MWB nodigt ten minste eenmaal per jaar de bij mogelijke rampen en crises in de regio betrokken partijen uit voor eens gezamenlijk overleg over de risico's in de regio.

1.2 Wat is een risicoprofiel?

Een Regionaal Risicoprofiel is een inventarisatie en analyse van de in een veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. De risico-inventarisatie omvat een overzicht risicovolle situaties binnen de regio Midden- en West-Brabant die tot een brand, ramp of crisis kunnen leiden. In de risicoanalyse worden de geïnventariseerde gegevens nader beoordeeld, vergeleken en geïnterpreteerd. Op basis van de conclusies kan het bestuur van de veiligheidsregio strategische beleidskeuzes maken over de ambities voor de risico- en crisisbeheersing en de inspanningen voor onderlinge afstemming met de crisispartners. Dit geldt voor brandweer en GHOR, maar ook zullen in het kader van multidisciplinaire taken met de gemeenten, de politie en overige partners waaronder waterschappen, Defensie, vitale infrastructuur en Rijkswaterstaat afspraken moeten worden gemaakt. Deze ambities worden vastgelegd in het beleidsplan van de veiligheidsregio.

1.3 Waarom een risicoprofiel?

Een complexe samenleving als de Nederlandse moet adequaat kunnen inspringen op vele soorten veiligheidsrisico's. Ordeverstoringen, overstromingen en treinongevallen, maar bijvoorbeeld ook infectieziekten en uitval van nutsvoorzieningen vormen een continue bedreiging van de vitale belangen in de samenleving. Om deze bedreigingen het hoofd te bieden, moeten overheidsinstanties, bedrijfsleven en de burger nauw samenwerken. Elke regio herbergt specifieke risico's waarvoor gericht beleid van de veiligheidsregio en haar partners nodig kan zijn. Het Regionaal Risicoprofiel is bedoeld om inzicht in de aanwezige risico's te krijgen. Op basis van dit inzicht kan het veiligheidsbestuur strategisch beleid voeren om de aanwezige risico's te voorkomen en te beperken en om de crisisbeheersingsorganisatie op specifieke risico's voor te bereiden. Ook biedt het een basis voor de risicocommunicatie naar de burgers.

1.4 Afbakening met bestaand beleid Midden- en West-Brabant

Het Regionaal Risicoprofiel is een generieke niet-plaatsgebonden beschrijving van de meest relevante risico's en sterk verbonden met het bestaande beleid van Veiligheidsregio MWB op het gebied van externe veiligheid (EV), Bevi en Brzo. Het Regionaal Risicoprofiel is dus nadrukkelijk geen vervanging van het huidige specifiekere EV-, Bevi- of Brzo-beleid.

1.5 Uitvoering project

Het Regionaal Risicoprofiel voor de Veiligheidsregio Midden- en West Brabant is opgesteld in opdracht van het Algemeen Bestuur van de veiligheidsregio. Het risicoprofiel is opgesteld met betrokkenheid van een multidisciplinaire projectgroep en een klankbordgroep. Bij het opstellen van het Regionaal Risicoprofiel zijn in ieder geval de volgende partijen betrokken:

Project- en klankbordgroep:

- Veiligheidsbureau;
- Brandweer Midden- en West-Brabant;
- Politie Eenheid Zeeland – West-Brabant;
- GHOR Midden- en West-Brabant;
- Regionale Bevolkingszorg.

Betrokken partners:

- Defensie;
- Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant;
- Provincie Noord-Brabant;
- Waterschappen;
- Rijkswaterstaat;
- Vitale partners (Evides, Brabant Water, Gasunie, Enexis).

1.6 Leeswijzer

Dit rapport heeft de volgende opbouw:

In hoofdstuk 1 zijn de aanleiding, achtergrond en betrokken partijen beschreven.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de ligging en typering van de regio. Ook wordt hier in gegaan op relevante toekomstige ontwikkelingen in de regio.

In hoofdstuk 3 staat de gevolgde methode centraal. Met deze methode is een aantal processtappen doorlopen, conform de landelijke Handreiking Regionaal Risicoprofiel.

In hoofdstuk 4 zijn de resultaten per processtap weergegeven. Deze stappen leiden tot een risicodiagram, waarin impact en waarschijnlijkheid van de relevante scenario's op een onderling vergelijkbare wijze zijn weergegeven. Hoofdstuk 4 wordt afgesloten met de capaciteiteninventarisatie.

Op basis van het risicobeeld en de capaciteitenanalyse wordt in hoofdstuk 5 de capaciteitenanalyse uitgewerkt. De adviezen uit de capaciteitenanalyse dienen vervolgens als input voor het Regionaal Beleidsplan van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant.

De volgende bijlagen zijn in een separaat bijlagenrapport bijgevoegd:

- Bijlage 1: Thema's, crisistypen en incidenttypen
- Bijlage 2: Onderbouwing keuze crisistypen/incidenttypen
- Bijlage 3: Methodiek
- Bijlage 4: Risicobeeld met uitgewerkte scenario's en impact- en waarschijnlijkheidsscore
- Bijlage 5: Diagrammen per impactcriterium
- Bijlage 6: Capaciteiteninventarisatie en capaciteitenanalyse
- Bijlage 7: BRZO bedrijven

2 Ligging en typering van regio Midden- en West-Brabant

2.1 Gebiedskenmerken

De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) is een samenwerkingsverband tussen de zesentwintig gemeenten (zie figuur 2.1) en de hulpdiensten. Om de veiligheid in de regio Midden- en West-Brabant te vergroten en beter voorbereid te zijn op rampen en crises, bundelen de zesentwintig gemeenten⁴, de GHOR, de brandweer, de politie en vitale partners de krachten. Dit houdt in dat in de verschillende diensten en besturen intensief samenwerken op het gebied van crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.

Figuur 2.1 Overzichtskartaal Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant⁵

De regio beslaat een oppervlakte van circa 2100 km² en telt ruim een miljoen inwoners. Op 7 juli 2011 heeft het Algemeen Bestuur de Gemeenschappelijke Regeling bekrachtigd.

De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant grenst aan de veiligheidsregio's: Gelderland-Zuid, Brabant-Zuidoost, Brabant-Noord, Zeeland, Rotterdam-Rijnmond en Zuid-Holland Zuid. Daarnaast grenst de veiligheidsregio aan België.

4. Aalburg, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem, Zundert.
5. Bron: Jan-Willem van Aalst — www.imergis.nl

2.2 Risicokenmerken

De veiligheidsregio beschikt over zowel stedelijk en landelijk gebied en er zijn, verspreid over het verzorgingsgebied, verschillende industrieterreinen, waarvan het industriegebied Moerdijk de grootste is. De regio kent 48 zogenaamde Brzo-inrichtingen die enigszins verspreid over de regio gelegen zijn, namelijk op de bedrijventerreinen van gemeenten Bergen op Zoom, Roosendaal, Moerdijk, Etten-Leur, Oosterhout, Geertruidenberg, Waalwijk en Tilburg.

Tevens lopen meerdere snelwegen, spoortrajecten, vaarwegen en buisleidingen door de regio. Door de ligging van de regio ten opzichte van België en Rotterdam vindt relatief veel transport van gevaarlijke stoffen plaats.

In de regio zijn drie vliegvelden gelegen, waarvan twee militaire vliegbases Gilze-Rijen en Woensdrecht. Het derde vliegveld, Breda International Airport, is volop in ontwikkeling en zal de komende jaren verder uitbreiden.

Doordat de industrie in de regio Midden- en West-Brabant vooral nabij de regiogrens is gelegen, heeft dit als gevolg dat bij een groot incident met verspreiding van chemische of toxische stoffen al snel gevolgen heeft voor omliggende veiligheidsregio's en/of België. Andersom houdt de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant rekening met de mogelijke incidenten die buiten de regio plaatsvinden en een effect voor de eigen regio hebben. Zo bereidt de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant zich tevens voor op de gevolgen van een ongeval bij de kernenergiecentrales in Borssele (Zeeland) en Doel (België).

Naast alle bedrijvigheid biedt de regio ook een groot aanbod van natuur en recreatie. Zo vindt over het water pleziervaart plaats en zijn diverse recreatieparken (waaronder de Efteling) en natuurgebieden (zoals de Biesbosch en de Kalmthoutse Heide) aanwezig. Door het jaar heen worden in de regio verschillende grote evenementen georganiseerd, waaronder de Tilburgse Kermis. Daarnaast zijn er terugkerende evenementen zoals bijvoorbeeld de opendagen op de luchtmachtbasis Gilze-Rijen, waar een aantal van 245.000 bezoekers geen uitzondering is.

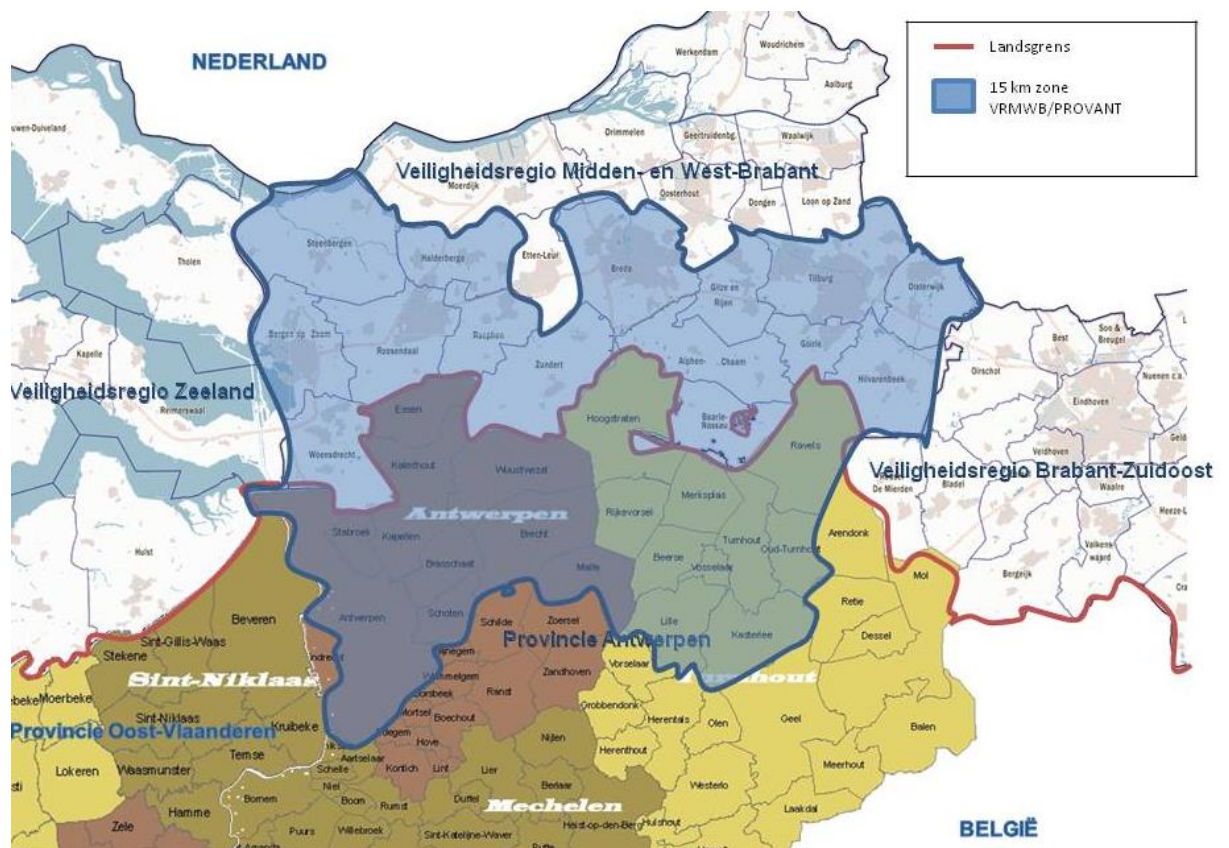
2.3 Landgrensoverschrijdende risico's

Voor de risico-inventarisatie wordt een gebied van 15 km vanaf de betreffende regio- en landsgrenzen gehanteerd. Deze reikwijdte is conform het Verdrag van Helsinki⁶. De gemeenten in VRMWB en PROVANT aan beide zijden van de grens die zich in deze 15-kilometerzone bevinden staan in onderstaande tabel (figuur 2.2). Dit zijn niet alleen de grensgemeenten. Om een totaalbeeld te creëren, is daarnaast gekeken naar de mogelijk grensoverschrijdende risico's net buiten het risicogebied, binnen de genoemde straal van 15 km. Dit betreft gedeeltes van de Belgische provincie Oost-Vlaanderen en de Nederlandse Veiligheidsregio's Zeeland en Brabant-Zuidoost. Voor het afbakenen van het risicogebied zijn gemakshalve de gemeentegrenzen gebruikt, hoewel in werkelijkheid soms slechts een deel van een gemeente in de 15-kilometerzone ligt.

6. Het Verdrag van Helsinki heeft als doel het beschermen van de mens en het milieu tegen industriële ongevallen die grensoverschrijdende gevolgen kunnen hebben en het bevorderen van actieve internationale samenwerking tussen de verdragspartijen bij het voorkomen en de bestrijding van dergelijke ongevallen. Op 6 april 2006 is het Verdrag door België bekrachtigd, en vervolgens is het op 26 juli 2006 door Nederland bekrachtigd.

Nederland - VRMWB		België - PROVANT	
Grensgemeenten	Overige gemeenten in zone	Grensgemeenten	Overige gemeenten in zone
Woensdrecht	Bergen op Zoom	Antwerpen	Brasschaat
Roosendaal	Steenbergen	Stabroek	Schoten
Rucphen	Halderberge	Kapellen	Brecht
Zundert	Gilze en Rijen	Kalmthout	Rijkevorsel
Breda	Tilburg	Essen	Malle
Alphen-Chaam	Oisterwijk	Wuustwezel	Beerse
Baarle-Nassau		Hoogstraten	Vosselaar
Goirle		Merksplas	Lille
Hilvarenbeek		Baarle-Hertog	Turnhout
		Ravels	Oud-Turnhout
			Kasterlee

Figuur 2.2 Overzicht gemeenten in risicogebied

Figuur 2.3 15-kilometerzone

In overleg tussen de VRMWB en Dienst Noodplanning Provincie Antwerpen (PROVANT) is gekeken naar de aanwezige risico's in het risicogebied met een groot mogelijk grensoverschrijdend effect. Hiervoor is gebruikgemaakt van de categorieën uit de Risicokaart en de thema's en crisistypen uit de Landelijke Handreiking Regionaal Risicoprofiel.

Niet al deze risico's/ramptypen zijn van toepassing op het risicogebied, omdat zij enerzijds niet voorkomen, maar vooral omdat anderzijds de kans op een grensoverschrijdend effect klein is. Zo komen aardbevingen in het risicogebied niet voor en kennen de risico's die vallen onder de 'gebouwde omgeving' en 'sociaal maatschappelijke omgeving' een kleine kans op een grensoverschrijdend effect.

Grensoverschrijdende natuurbranden

In de 15-kilometerzone bevinden zich veel grote bos- en heidegebieden. Een aantal van deze natuurgebieden zijn bovendien grensoverschrijdend. Een brand die in een van deze gebieden in het ene land begint kan een risico vormen voor het andere land. Hierbij is te denken aan onder andere branduitbreiding, rookoverlast, afsluiting wegen/spoorlijnen en bedreiging van instellingen en/of voorzieningen.

Grensoverschrijdend transport over de weg

De doorgaande rijkssnelwegen in onze regio en België verbinden belangrijke chemieclusters en chemische industrieën met elkaar (Rotterdam, Moerdijk, Antwerpen). Transport van gevaarlijke stoffen vindt met name plaats over de twee snelwegen die de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant en de Provincie Antwerpen met elkaar verbinden: de A4/A12 en de A16/A1.

Nieuwe Meer, Amsterdam - Brussel, A4 (NL) – A12 (BE)

Rijksweg A4 loopt van Amsterdam tot uiteindelijk de Belgische grens bij Zandvliet. In de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant loopt deze snelweg van knooppunt Hellegatsplein tot de Belgische grens. Sinds november 2014 is een directe snelwegverbinding tussen de havens van Rotterdam en Antwerpen gerealiseerd. Bij Zandvliet gaat de A4 over in de Belgische A12 die loopt via Antwerpen naar Brussel.

Rotterdam – Antwerpen, A16 (NL) – A1 (BE)

Rijksweg A16 loopt van knooppunt Terbregseplein in Rotterdam via Dordrecht, Moerdijk en Breda richting Antwerpen naar de Belgische grens bij Hazeldonk waar de A16 overgaat in de Belgische A1 richting Antwerpen.

Lokaal vervoer

Daarnaast vindt grensoverschrijdend lokaal vervoer van gevaarlijke stoffen in de regio plaats over onderstaande provinciale (en gemeentelijke) wegen naar onder meer (LPG-)tankstations, propaanreservoirs, koel- en vriesinstallaties, opslag- en verwerkende bedrijven met gevaarlijke stoffen en defensieterreinen.

Grensoverschrijdend transport over het water

De Schelde-Rijnverbinding loopt van Antwerpen naar het Volkerak en is een hoofdvaarweg en onderdeel van de hoofdtransportas Antwerpen-Rotterdam-Duitsland. Het kanaal is een scheepvaartverbinding tussen de Schelde die in Noord-Frankrijk ontspringt en de Rijn die in de Bodensee ontspringt.

Grensoverschrijdend transport over het spoor

De zogenaamde Spoorlijn 12, de spoorlijn tussen Antwerpen – Lage Zwaluwe, is de grensoverschrijdende spoorlijn die Antwerpen verbindt met de Belgisch-Nederlandse grens en als Nederlandse spoorlijn verder gaat naar Roosendaal en Lage Zwaluwe. Dit is een belangrijk spoortraject voor het vervoer van gevaarlijke stoffen tussen Nederland en België⁷: Voor de komende jaren wordt een groei voorzien van het vervoer van gevaarlijke stoffen over dit traject.

Grensoverschrijdend transport door buisleidingen

Door het risicogebied lopen verschillende buisleidingen. Een deel hiervan is onderdeel van de buisleidingenstraat. Dit is een tracé van 73 km dat de industriecomplexen van Rotterdam, Moerdijk, Vlissingen en Antwerpen met elkaar verbindt⁸. Met circa 1400 kilometer aan leidingen en zo'n 5000 kilometer aan kabels, is de leidingenstraat verantwoordelijk voor een groot deel van het ondergronds transport in Nederland. Ruim één derde van de jaarlijkse import vanuit Rotterdam vindt haar weg door de straat. De leidingenstraat vervoert allerlei typen vloeistoffen, water en gassen. Denk

7 Bron: ProRail - normaliter vindt vervoer van gevaarlijke stoffen plaats op de trajecten tussen Roosendaal – Essen (België) en Maastricht – Visé (België). Afwijkingen als gevolg van besloten omleidingen zijn echter mogelijk.

8. Bron: LSNed

hierbij aan oliën, koolwaterstoffen, chemische halffabricaten, industriële gassen, aardgas en industriewater. Daarnaast lopen verschillende vormen van datatransport via de straat.

Seveso- en Brzo-inrichtingen

Binnen de 15-kilometerzone in België bevinden zich 44 hoogdrempelwaardige Seveso-inrichtingen, waarvan het merendeel in havengebied van Antwerpen. Een Seveso-inrichting met een hoge drempelwaarde staat gelijk aan een Nederlands hoogdrempelige Brzo-inrichting⁹. In Nederland bevinden zich in deze zone 13 Brzo-inrichtingen.

Kernincidenten

Onder kernongevallen wordt verstaan ongevallen met nucleaire installaties of radioactieve bronnen en vervoersongevallen met radioactief materiaal. Een kernongeval kan nucleaire straling in een groot gebied tot gevolg hebben.

Op zes kilometer van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (Ossendrecht, Woensdrecht) ligt de kerncentrale van Doel (KCD). Dit is een Belgische kerncentrale met vier drukwaterreactoren. De kerncentrale is gelegen in de Belgische provincie Oost-Vlaanderen, aan de Schelde, nabij Doel en is eigendom van het energiebedrijf Electrabel.

Daarnaast vindt transport van gebruikte splijtstof van de kerncentrale Borssele naar Frankrijk over het spoor plaats. In Frankrijk worden de bruikbare bestanddelen gescheiden van het radioactieve afval om te worden hergebruikt. Het radioactief afval wordt verglaasd en teruggezonden naar Nederland waar het bij de COVRA wordt opgeslagen.

9. Het Besluit risico's zware ongevallen 1999 is de Nederlandse implementatie van de Europese Seveso II-richtlijn.

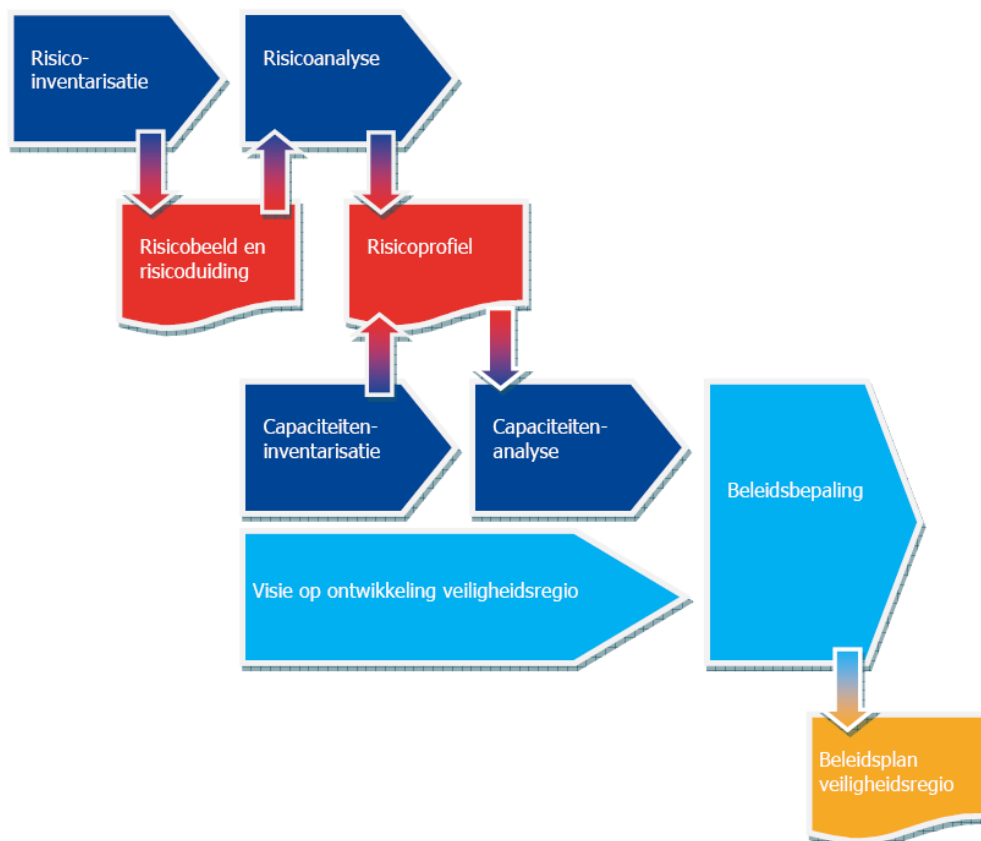
3 Methode

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de verschillende processtappen benoemd die zijn gemaakt bij de ontwikkeling en actualisatie van het Regionaal Risicoprofiel Midden- en West-Brabant. Een belangrijke leidraad hierbij is de Handreiking Regionaal Risicoprofiel.

3.2 Processtappen "Handreiking Regionaal Risicoprofiel"

In figuur 3.1 zijn de processtappen weergegeven conform de Handreiking Regionaal Risicoprofiel. Deze processtappen zijn door middel van een aantal terugkoppelmomenten doorlopen met een projectgroep en de Veiligheidsdirectie van de MWB. Daarnaast zijn er in expertmeetings – en tussentijds bilateraal – instanties en personen geconsulteerd die een bijdrage hebben geleverd ten aanzien van specifieke onderwerpen en scenario's. De processtappen komen in dit hoofdstuk kort aan de orde.

Figuur 3.1 Processtappen Regionaal Risicoprofiel volgens de Handreiking Regionaal Risicoprofiel.

3.3 Risico-inventarisatie

Voor de inventarisatie van de risicobronnen binnen onze regio is gebruik gemaakt van de Risicokaart; alle gemeenten zijn benaderd en gevraagd naar de actualiteitswaarde en juistheid van de beschikbare gegevens. Uit deze inventarisatie zijn weliswaar de nodige wijzigingen naar voren gekomen, doch deze hebben niet geleid tot verschuivingen in de risico's voor de regio.

Behalve risicobronnen gelegen in de eigen regio, heeft ook een inventarisatie plaatsgevonden van risicobronnen gelegen in een strook tot vijftien kilometer over de Belgische grens.

Daarnaast is voor dit risicoprofiel aangesloten op de Strategie Nationale Veiligheid, die de dreiging voor de nationale veiligheid in kaart brengt.

Tevens is gekeken naar de GRIP-incidenten uit de afgelopen beleidsperiode en die ervaring is gebruikt bij het opstellen en beoordelen van scenario's.

Naast deze wijziging van meer fysieke zaken is er ook sprake van twee invloedhebbende ontwikkelingen in de maatschappij met grote invloed op de rampen- en crisisbestrijding. Hierbij gaat het om enerzijds de grote toename van het gebruik van social media, en anderzijds de ontwikkeling dat verminderd zelfredzamen in sterk verhoogde mate langer zelfstandig zullen wonen en bij hulpverlening een aparte doelgroep gaan vormen.

Conform de landelijke handleiding vindt de risico-inventarisatie plaats aan de hand van onderstaande maatschappelijke thema's:

1. Natuurlijke omgeving
2. Gebouwde omgeving
3. Technologische omgeving
4. Vitale infrastructuur en voorzieningen
5. Verkeer en vervoer
6. Gezondheid
7. Sociaal-maatschappelijke omgeving

Deze maatschappelijke thema's zijn verder uitgewerkt in crisistypen en incidenttypen (zie bijlage 1). Hierbij zijn de risicovolle situaties van binnen en buiten de regio beschouwd.

3.4 Risicobeeld en risicoduiding

Als resultaat van de risico-inventarisatie is een selectie ontstaan met crisistypen/ incidenttypen die relevant zijn voor Midden- en West-Brabant en verder uitgewerkt moeten worden (zie bijlage 2). Op basis van aanvullende informatie wordt een risicobeeld opgesteld. In dit risicobeeld wordt de context van de risico's uitgewerkt. Zodoende kan er beter worden beoordeeld in welke mate de risico's bepalend zijn in het risicoprofiel.

Tezamen met de risico-inventarisatie vormt dit risicobeeld de basis voor de risicoanalyse.

3.5 Risicoanalyse

Alle risico's uit de inventarisatie en het risicobeeld worden uitgewerkt in realistische scenario's. In deze scenario's wordt een beeld geschetst van een aantal effecten (aantal doden/gewonden, schade aan economie, ecologie, cultureel erfgoed enz.) met bijbehorende waarschijnlijkheid van een dergelijke ramp of crisis.

De scenario's zijn vervolgens in een expertsessie beoordeeld op impact en waarschijnlijkheid per vier jaar. De impactcriteria die zijn beoordeeld staan opgesomd in figuur 3.2 en worden gescoord in een bereik van *Beperkt gevolg (A)* tot *Catastrofaal gevolg (E)*. De waarschijnlijkheid van de in dit risicoprofiel omschreven scenario's wordt gescoord in een bereik van Zeer onwaarschijnlijk (A, kans <0,05%) tot zeer waarschijnlijk (E, kans 50-100%). Zie ook bijlage 3.

Vitale belangen	Impactcriteria
1. Territoriale veiligheid	1.1 Aantasting van de integriteit van het grondgebied
2. Fysieke veiligheid	2.1 Doden 2.2 Ernstig gewonden en chronisch zieken 2.3 Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)
3. Economische veiligheid	3.1 Kosten
4. Ecologische veiligheid	4.1 Langdurige aantasting van het milieu en natuur (flora en fauna)
5. Sociale en politieke stabiliteit	5.1 Verstoring van het dagelijks leven 5.2 Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur 5.3 Sociaalpsychologisch impact
6. Veiligheid van cultureel erfgoed	6.1 Aantasting van cultureel erfgoed

Figuur 3.2 Opsomming van getoetste impactcriteria, zie verder bijlage 3.

Op basis van deze beoordeling is een risicodiagram opgesteld. Dit risicodiagram is vooral een indicatief overzicht van de relevante dreigingen (uitgewerkt tot scenario's), op een onderling vergelijkbare wijze. Het risicodiagram moet echter altijd gezien worden tegen het licht van de scenariokeuzes en is onlosmakelijk verbonden met de totale rapportage.

3.6 Capaciteiteninventarisatie en -analyse

In de capaciteiteninventarisatie is bepaald in hoeverre de geanalyseerde risico's capaciteair een knelpunt vormen. In deze fase is tevens geïnventariseerd of er risicoreducerende maatregelen (reductie van kans op het scenario en/of de omvang van de impact) zijn.

Vervolgens is op basis van de risicoanalyse en de capaciteiteninventarisatie een capaciteitanalyse uitgevoerd voor een tweetal scenario's (zie bijlage 6). Deze capaciteitanalyse heeft geleid tot specifieke op het scenario toegesneden adviezen aangaande capaciteit. Daarnaast zijn algemene adviezen geformuleerd, die van toepassing zijn voor meerdere scenario's. De opgestelde adviezen vormen input voor het opstellen van het regionaal beleidsplan.

3.7 Risicoprofiel

Alle uitgewerkte scenario's met daarin de impact en waarschijnlijkheid vormen, tezamen met de capaciteiteninventarisatie, het risicoprofiel. In dit rapport zijn de risico's met de impact en waarschijnlijkheid uitgewerkt in een matrix, zodat in één oogopslag indicatief duidelijk wordt welke maatgevende scenario's in de regio voorkomen en hoe groot het risico hiervan is. Dit risicoprofiel vormt de basis van het beleidsplan als benoemd in artikel 14 Wet Veiligheidsregio's.

3.8 Aandachtpunten Beleidsplan

Op basis van het risicoprofiel (18 scenario's met impact en waarschijnlijkheid, samen met de capaciteiteninventarisatie) in combinatie met bestuurlijke relevantie (recente incidenten en bestaand beleid) zijn de aandachtspunten opgesteld. Deze aandachtspunten dienen als input voor het Regionaal Beleidsplan.

4 Resultaten per processtap

4.1 Risico-inventarisatie

In de eerste inventarisatie is met behulp van de leden van het projectteam, en op basis van incidentanalyse uit het verleden en verwachtingen naar de toekomst, een selectie gemaakt van crisistypen die voor Midden- en West-Brabant relevant zijn. Daarbij is ook inzichtelijk gemaakt welke crisistypen niet verder zijn uitgewerkt. In bijlage 2 is opgenomen welke crisistype en incidenttype wel en welke niet nader zijn uitgewerkt. De selectie is tot stand gekomen in afstemming met de leden van het projectteam die betrokken zijn bij de uitwerking van dit Regionaal Risicoprofiel.

Voor de resterende relevante crisistypen is minimaal één scenario uitgewerkt. In de volgende paragraaf is een opsomming te zien van de uiteindelijke scenario's.

4.2 Risicobeeld en risicoduiding

In het risicobeeld (bijlage 4) komt de vraag naar voren welke soorten branden, rampen en crisis zich binnen de regio (en de omliggende gebieden) kunnen voordoen. Samen met de risico-inventarisatie vormt dit risicobeeld de basis voor de keuze van incidentscenario's.

In bijlage 2 zijn de voor Midden- en West-Brabant relevant geachte crisistypen en incidenttypen weergegeven. Op basis van deze crisistypen en de aanverwante incidenttypen zijn (incident)scenario's opgesteld. Een scenario wordt gedefinieerd als een mogelijk verloop van een incident, of - meer precies - een verwacht karakteristiek verloop van een incidenttype vanaf de basisoorzaken tot en met de einduitkomst.

Bij de scenariokeuze is gelet op een goede spreiding over de maatschappelijke thema's (alle zeven thema's moeten aan bod komen) en de crisistypen, en het verkrijgen van een goed en volledig beeld over de regio. Dit met als hogere doel dat alle soorten impacts en daarmee alle soorten capaciteiten aan bod komen en er dus geen witte vlekken ontstaan bij de strategische beleidskeuzes. Het reële gehalte van het scenario, statistische onderbouwing (voor zover beschikbaar) en reeds bestaande aandacht voor een scenario zijn hierbij betrokken.

4.2.1 *Overzicht scenario's*

Hierna volgt een opsomming van de in gezamenlijk overleg geselecteerd crisistypen en scenario's, met het corresponderend maatschappelijke thema.

Maatschappelijk thema	Crisistypen en Scenario's
1. Natuurlijke omgeving	1.1 Overstromingen • Scenario Overstromingen
	1.2 Natuurbranden • Scenario Natuurbranden
	1.3 Extreme Weersomstandigheden • Scenario Storm en windhozen
2. Gebouwde omgeving	2.1 Branden in kwetsbare objecten • Scenario Brand in kwetsbaar object
	2.2 Instorting in grote gebouwen en kunstwerken • Scenario instorting van complex gebouw
3. Technologische omgeving	3.1 Incidenten met brandbare/explosieve stof in open lucht • Scenario Plasbrand bij stationaire inrichting
	3.2 Incidenten met giftige stof in open lucht • Scenario Vrijkomen toxische stof bij stationaire inrichting
	3.3 Kernincidenten • Scenario Verspreiding radioactieve stoffen
4. Vitale infrastructuur en voorzieningen	4.1 Verstoring energievoorziening • Scenario Uitval elektriciteitsvoorziening
	4.4 Verstoring telecommunicatie en ICT • Scenario Uitval spraak en datacommunicatie
5. Verkeer en vervoer	5.1 Luchtvaartincidenten • Scenario Neerstorten transporthelikopter
	5.2 Incidenten op of onder water • Scenario Aanvaring op het water
	5.3 Verkeersincidenten op land • Scenario Groot verkeersongeval
6. Gezondheid	6.2 Ziektegolf • Scenario Grootschalige uitbraak infectieziekten
7. Sociaal maatschappelijke omgeving	7.1 Paniek in menigten • Scenario Paniek tijdens een festival
	7.2 Verstoring openbare orde • Scenario Maatschappelijke onrust • Scenario Dreiging terrorisme • Scenario Ramp op afstand

Figuur 4.1 Overzicht van maatschappelijke thema's en selectie van voor Midden- en West-Brabant relevante crisistypen, met daarbij nader uitgewerkte scenario's (de opsommingtekens).

De keuze voor deze scenario's betekent niet dat andere verschijningsvormen niet op kunnen treden of relevant kunnen zijn voor de regio MWB. Op basis van de inventarisatie is bepaald welke risico's in de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant aanwezig zijn. Voor deze risico's zijn scenario's uitgewerkt, waarbij o.a. op basis van bovenstaande bronnen realistische maatgevende scenario's zijn opgesteld. Voor enkele scenario's is uitgegaan van ergst denkbare scenario's en de gevolgen voor onze veiligheidsregio (bv. het scenario kernongeval bij A-objecten in plaats van bij B-objecten). Tevens is er voor gekozen om de scenario's generiek en vanuit de gevolgen, te benaderen. De gevolgen dienen bestreden te worden, de aanleiding of oorzaak is voor de crisisbeheersing en –bestrijding minder relevant. Een voorbeeld is de impact bij extreem weer (storm en windhozen, regengolf, hittegolf, koude golf en droogte). Dit betekent echter niet dat de overige denkbare scenario's nooit aan bod zullen komen.

4.2.2 Sociaal maatschappelijke omgeving

Met betrekking tot het thema sociaal-maatschappelijke omgeving zullen de inspanningen van de Veiligheidsregio zich richten op dan wel beperkt tot de aspecten van maatschappelijke continuïteit. De Veiligheidsregio treedt hierbij niet in de lokale bevoegdheden en / of verantwoordelijkheden in relatie tot de openbare orde en veiligheid. Dit geldt in het bijzonder voor het scenario dreiging terrorisme.

Dreiging terrorisme

Terrorisme en andere vormen van moedwillig verstoren (het opzettelijk veroorzaken van een ramp of crisis) zijn in de Handreiking Regionaal Risicoprofiel niet als een apart crisistype benoemd. De redenering hier achter is dat een crisistype is: "een categorie van mogelijke branden, rampen en crises die qua soort effecten en qua ontwikkeling in de tijd op elkaar lijken." Dit betekent dat een andere aanleiding (terrorisme) voor hetzelfde incident (bijvoorbeeld een explosie) niet als een apart crisistype wordt opgevat. Terrorisme/moedwillige verstoring wordt daarmee als overkoepelend thema gepositioneerd dat bij alle crisistypen in ogenschouw genomen dient te worden.

De handreiking oppert de mogelijkheid om hiervan af te wijken en regionaal een andere keuze te maken. In Midden- en West-Brabant is gekozen om terrorisme naast een overkoepelend thema, nader te beschouwen onder het crisistype 'Verstoring openbare orde'. Niet zozeer vanuit een feitelijke terroristische aanslag, maar vanuit de dreiging op een dergelijke aanslag en de daarmee gepaard gaande impact op het openbare leven binnen de regio.

Ramp op afstand

De 'Ramp op afstand' (van de maatramp systematiek) is niet in de systematiek van de handreiking opgenomen. De reden hiervoor is dat voor dit ramptype geen specifieke zaken op voorhand zijn te inventariseren. Regio's die geconfronteerd worden met een ramp op afstand (zoals een busongeval in het buitenland met schoolkinderen uit de regio) zullen op dat moment moeten vertrouwen op de geëigende crisisbeheersingssystematiek (veerkracht), zoals wordt beschreven in het crisisplan van de regio.

Voor het risicoprofiel van de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant is gekozen om de 'ramp op afstand' toch mee te nemen in de systematiek van deze actualisatie. In het huidige risicoprofiel is dit scenario ook vertegenwoordigd. De gedachte hierbij is dat bestuurders en de veiligheidsregio zich bewust moeten zijn om incidenten die buiten het gebied plaatsvinden (grote) impact kunnen hebben op het dagelijks leven van de lokale of regionale bevolking. Daarnaast zal bij dergelijke incidenten een beroep worden gedaan op de eigen gemeentelijke organisatie en processen zoals nafase en psychosociale hulpverlening.

4.3 Risicoanalyse

In de risicoanalyse zijn vervolgens de in tabel 4.1 vermelde scenario's uitgewerkt op basis van het risicobeeld en de risicoduiding.

Op basis van de opgestelde scenario's is in een expertsessie de impact en waarschijnlijkheid per omschreven scenario ingeschat. Deze inschatting is per scenario weergegeven in het risicobeeld (bijlage 4) en vormt de basis voor het risicodiagram (§ 4.4.1).

4.3.1 Spreiding in de regio

De scenario's in het risicobeeld zijn representatief voor de risico's van de gehele regio. De capaciteiten van Midden - en West Brabant VRR zullen in verhouding met die risico's moeten staan. Met andere woorden de regio dient zich op deze scenario's voor te bereiden. Het merendeel van de scenario's kunnen in principe binnen elke gemeente plaats vinden.

Uitgangspunt is dat indien de regio bij haar voorbereiding op de omvangrijke scenario's uit het risicobeeld aankan, in praktijk ook de kleinere versies van een scenario beheersbaar zouden moeten zijn.

Toch is er een aantal scenario's die niet in elke gemeente voorkomen. Voorbeelden hiervan zijn scenario's die zich op een specifieke locatie kunnen voordoen zoals: waterongevallen, natuurbranden, een ongeval met toxische stoffen.

In figuur 4.2 is weergegeven welke scenario's per gemeente in regio MWB zich mogelijk voor kunnen doen.

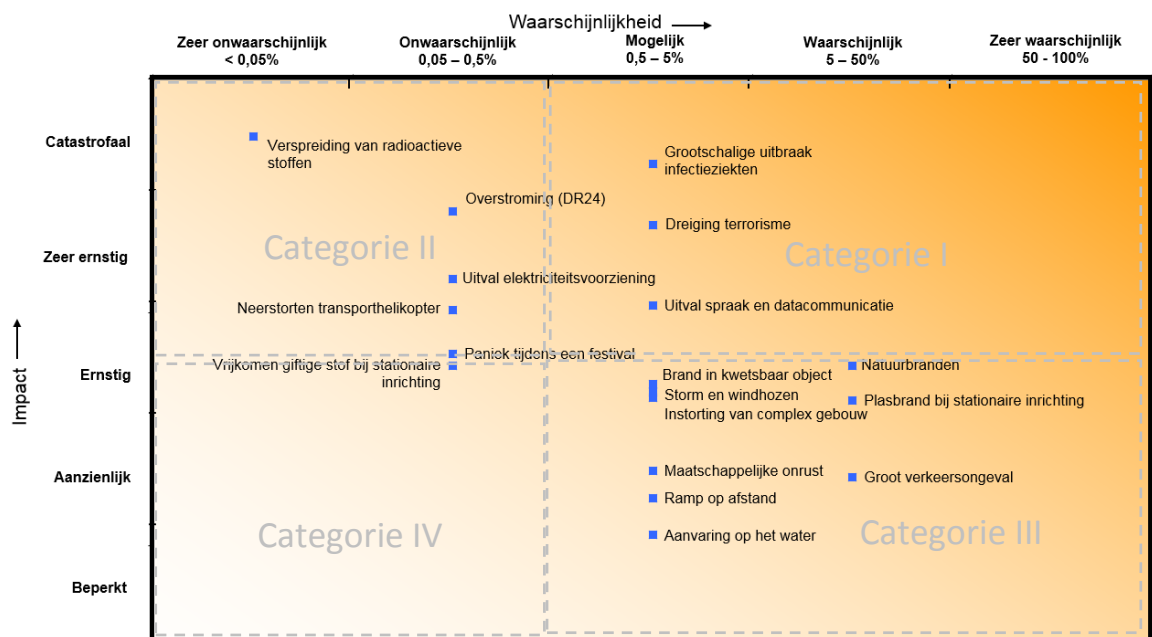
Crisistypen		Gemeenten																								
		Aalburg	Alphen-Chaam	Baarle-Nassau	Bergen op Zoom	Breda	Dongen	Drimmelen	Etten-Leur	Geertruidenberg	Gilze en Rijen	Goirle	Halderberge	Hilvarenbeek	Loon op Zand	Moerdijk	Oisterwijk	Oosterhout	Roosendaal	Rucphen	Steenbergen	Tilburg	Waalwijk	Werkendam	Woensdrecht	Woudrichem
1	Overstromingen																									
2	Natuurbranden																									
3	Extreme weersomstandigheden																									
4	Branden in kwetsbare objecten																									
5	Instorting in grote gebouwen en kunstwerken																									
6	Incidenten met brandbare/explosieve stof in open lucht																									
7	Incidenten met giftige stof in open lucht																									
8	Verstoring energievoorziening																									
9	Verstoring telecommunicatie en ICT																									
10	Luchtvaartincidenten																									
11	Incidenten op of onder water																									
12	Verkeersincidenten op land - Rijkswegen																									
13	Verkeersincidenten op land - Spoorwegen																									
14	Ziektegolf																									
15	Paniek in menigten																									
16	Verstoring openbare orde																									
17	Dreiging terrorisme																									
18	Ramp op afstand																									

Figuur 4.2 Relevante scenario's voor de gemeenten in regio Midden- en West-Brabant

4.4 Risicobeoordeling

4.4.1 Risicodiagram

In het risicodiagram zijn de relevante scenario's op een onderling vergelijkbare wijze afgebeeld. De scenario's met de grootste impact en waarschijnlijkheid staan rechtsboven in de figuur. Een kleine waarschijnlijkheid en impact leidt tot een plaats links onder in het diagram.

Figuur 4.3 Risicodiagram (het risicodiagram kan niet los worden gezien van de scenariobeschrijvingen)

In het risicodiagram zijn 4 categorieën afgebeeld die de ernst van de risico's indelen en rubriceren. Hierbij kan het volgende worden geconstateerd:

- Categorie I: bestaat uit de crisis/scenario's:
 - Grootschalige uitbraak infectieziekten
 - Dreiging terrorisme
 - Uitval spraak en datacommunicatie
- Categorie II: bestaat uit de crisis/scenario's :
 - Overstromingen
 - Verspreiding van radioactieve stoffen
 - Uitval elektriciteitsvoorziening
 - Neerstorten transporthelikopter
 - Paniek tijdens een festival
- Categorie III: bestaat uit de crisis/scenario's :
 - Brand in kwetsbaar object
 - Storm en windhozen
 - Instorting van complex gebouw
 - Maatschappelijke onrust
 - Ramp op afstand

- Aanvaring op het water
- Natuurbranden
- Plasbrand bij stationaire inrichting
- Groot verkeersongeval
- Categorie IV: bestaat uit de crisis/scenario's
 - Vrijkomen toxische stof bij stationaire inrichting

Het risicodiagram staat niet op zichzelf

Het mag duidelijk zijn dat het risicodiagram alleen niet de basis kan en mag zijn voor het strategisch beleid van een regio. Het risicodiagram biedt een *goede indicatie* voor het risicobeeld in een regio. Het is echter niet meer dan het eindresultaat van alle hiervoor doorlopen stappen en keuzes.

De positie van een scenario in het diagram is - conform de methodiek - sterk afhankelijk van de omschrijving van het scenario.

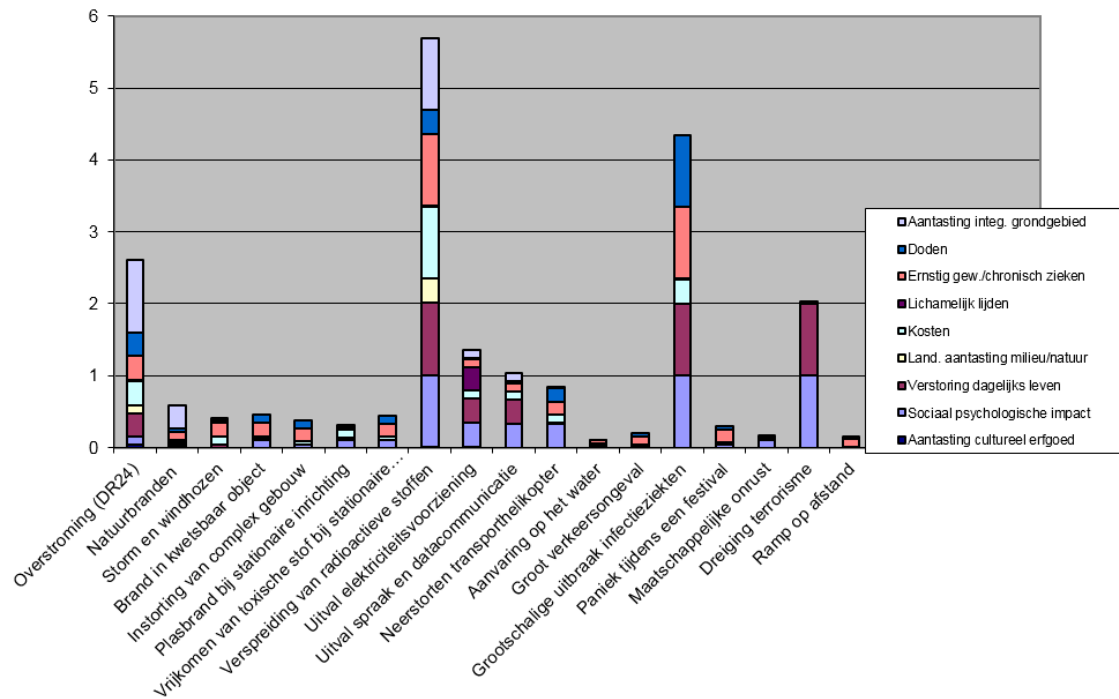
Het diagram zelf is samengesteld op basis van expert judgement en niet op basis van Externe Veiligheidsberekeningen. Het is dus geen wiskundig diagram, maar een verhoudingsdiagram.

Een fictief voorbeeld is de omschrijving van een incident op de weg: een auto-ongeluk. Kiest men voor een scenario met enkele zwaargewonden, dan is dit een zwaar ongeval met een mogelijke kans op voorkomen binnen de regio. Kiest men voor een ongeval met een zwaarder verloop, bijvoorbeeld nu ook een ongeval met dodelijke afloop voor enkele slachtoffers, dan zal de positie in het diagram verschuiven naar links (kleinere kans), en naar boven (zwaardere impact).

Binnen deze regio is - ook geheel conform de methodiek - doorgaans gekozen voor scenario's die forser zijn dan 'business as usual' en waarbij sprake is van een noodzaak voor multidisciplinaire inzet.

4.4.2 Impact per scenario

In de hierna volgende figuur is per scenario de bijdrage aan de impact weergegeven, dit ter illustratie welke scenario's nu de hoogste impact hebben. In dit diagram is de kans dus niet weergegeven.

Figuur 4.2 Diagram met samengestelde impactcriteria per scenario.

Uit de figuur 4.2 kan worden herleid wat de impact is van de verschillende criteria per scenario. Het blijkt dat respectievelijk de scenario's overstromingen, Verspreiding van radioactieve stoffen en grootschalige uitbraak van infectieziekten, de grootste samengestelde impact hebben.

4.5 Capaciteiteninventarisatie

Het is voor het bestuur niet goed mogelijk om een oordeel te geven over de geanalyseerde risico's zonder een beeld te hebben hoe op dit moment met het beleid van nu en de huidige organisatie deze risico's zijn afgedekt.

Om dit beeld te bieden worden in deze stap de capaciteiten waarover de regio kan beschikken in beeld gebracht. Conform de landelijke Handreiking focussen we hierbij op de capaciteiten van de Veiligheidsregio, inclusief bijstandaanvragen en de zorgketen partners. Verder ligt de focus op fysieke impact en de primaire hulpverleningsprocessen (tijd en ruimte zijn hierbij de kritische processen).

De overige aspecten zijn later meegenomen bij een specifieke capaciteiteninventarisatie voor die scenario's waarvan het bestuur stelt dat hiervoor een nadere analyse dient plaats te vinden (zie hoofdstuk 5 Capaciteitenanalyse).

In een schriftelijke ronde en op basis van de in het voortraject verkregen informatie is op basis van expert judgement voor alle in het risicoprofiel opgenomen scenario's een inschatting gemaakt of de

capaciteiten voldoende, mogelijk onvoldoende of onvoldoende zijn. In bijlage 6 zijn resultaten van deze inventarisatie opgenomen. In deze bijlage is een tabel weergegeven met de scenario's en de capaciteiten gebaseerd op de rampenbestrijdingsprocessen. Door middel van kleurcodes is weergegeven of het proces voor een betreffend scenario naar verwachting voldoende (groen), onvoldoende (rood) of mogelijk onvoldoende is (oranje).

Deze bevindingen zijn bekeken in samenhang met het risicodiagram. In bijlage 6 is de capaciteiteninventarisatie voor alle scenario's nader uitgewerkt. Op basis van de inventarisatie zijn de scenario's gekozen voor de capaciteitanalyse. Zie hoofdstuk 5.

5 Capaciteitenanalyse

5.1 Inleiding

Een capaciteitenanalyse geeft informatie over welke capaciteiten nodig zijn om de kans op een incident (de waarschijnlijkheid) te reduceren/beperken, en indien het incident zich toch voordoet, de gevolgen (impact) zo veel mogelijk te reduceren. Daarnaast gaat de capaciteitenanalyse in op de capaciteit die nodig is voor de herstelfase en de overgang naar het normale reguliere leven. Vervolgens moet er worden gekeken naar de nu beschikbare capaciteit in de huidige situatie. Op basis van de informatie over de benodigde en beschikbare capaciteit kan tenslotte worden overwogen welke beleidskeuzes/maatregelen nodig zijn voor de gewenste capaciteit. De capaciteitenanalyse is hier dus een methode om de beschikbare capaciteit in de regio in beeld te brengen en levert een onderbouwing van te maken keuzes voor beleid van de veiligheidsregio.

Op basis van de capaciteiteninventarisatie in combinatie met het risicodiagram zijn twee prioritaire scenario's geselecteerd waarvoor een nadere capaciteitenanalyse is uitgevoerd

- Scenario's Uitval Elektriciteitsvoorziening en Uitval spraak en datacommunicatie
- Scenario Grootschalige uitbraak infectieziekten.

Daarnaast zijn algemene aanbevelingen opgenomen met een verwachte positieve uitwerking voor meerdere scenario's.

5.2 Adviezen algemeen voor meerdere/alle scenario's

Uit de analyse zijn de volgende *algemene* adviezen en voorstellen samen te vatten:

Ontwikkelingen verminderende zelfredzaamheid

De groep kwetsbare burgers neemt toe. Het aandeel kwetsbare- en verminderd zelfredzame burgers dat langer zelfstandig thuis blijft wonen neemt de komende jaren steeds verder toe ten gevolge van de vergrijzing en de veranderingen in het zorgstelsel per 1 januari 2015. Technologische ontwikkelingen maken "zorg op afstand" mogelijk. Meer mensen met een intensieve zorgbehoefte zullen verspreid in een gemeente zelfstandig thuis blijven wonen of geclusterd bij elkaar in allerlei kleinschalige woonvormen zoals groepszorgwoningen, in plaats van op één locatie in grote zorgverlenende instellingen. Dit geldt ook voor andere groepen mensen, zoals mensen met fysieke of psychische beperkingen. Daarmee wordt de organisatie van de zorg rondom de burger steeds complexer. Dit geeft ook risico's op het gebied van veiligheid:

- Deze burgers zijn bij een crisis niet (direct) in beeld bij de hulpverlening, terwijl ook van deze groep burgers wordt verwacht dat men zelfredzaam is. Bij een groot aantal scenario's (waaronder uitval ICT/elektra, overstromingen, uitbraak infectieziekten en extreem weer en kernincidenten) kan dit tot extra slachtoffers leiden.
- Waar in de huidige intramurale zorg het vanzelfsprekend is dat een bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV) aanwezig is, ontbreekt deze bij de kleinschaligere zorgverlening.
- Alleen heel kwetsbare personen met een hoge zorgzwaarte krijgen vanaf 2015 nog een indicatie voor opname in een dergelijke instelling. De populatie in een zorginstelling wordt dus minder zelfredzaam dan tot nu toe het geval is. Deze ontwikkelingen betekenen dat aandacht voor (brand)veiligheid onverminderd hoog moet blijven. Er moet verder worden geïnvesteerd in het stimuleren van het (brand)veiligheidsbewustzijn van zorgbehoeftegen en zorgverleners. De GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio) en brandweer werken hierin samen in projecten, zoals *Geen Nood bij Brand*. Tevens is er behoefte aan onderzoek naar maatregelen en voorzieningen (en het effect daarvan) om (brand)veiligheid bij ouderen te waarborgen.

Hiervoor beschreven ontwikkelingen geven aanleiding om te onderzoeken welke gevolgen het nieuwe landelijke zorgbeleid vanaf 1 januari 2015 heeft en of het huidige beleid rondom de veiligheid van verminderd zelfredzame personen hierop moet worden bijgesteld.

Advies: Analyse uitvoeren naar het in beeld brengen van deze 'communities'. Zijn de locaties en behoeften van deze groepen in beeld? Voorbeeld beademingsapparatuur. Hoe ga je daar op acteren? Daarnaast onderzoeken op welke manier voorkomen kan worden dat deze mensen betrokken raken bij calamiteiten, en op welke manier de zelfredzaamheid van deze mensen vergroot kan worden. (preventie)

Risicocommunicatie/bewustzijn

- Bekendheid van het risicoprofiel dient te worden bewerkstelligd.
- Ook goed nabuurschap is van belang. Bijvoorbeeld communiceren richting BRZO bedrijven (en de laag direct onder BRZO bedrijven) en deze wijzen op hun verantwoordelijkheden.
- Burgers moeten zich bewust zijn van de risico's in hun omgeving. De burger moet worden gewezen op zijn primaire verantwoordelijkheid en de verantwoordelijkheid voor de omgeving.
- Zelfredzaamheid meer communiceren naar de burger.
 - Faciliteer deze zelfredzaamheid, in eerste instantie voor de prioritaire scenario's.
 - Maak een inventarisatie van de knooppunten waar mantelzorgers, thuiszorgers etc. bekend zijn.

Crisiscommunicatie

- Handelingsperspectief per crisistype inzichtelijk maken. Wat zijn de mogelijkheden van redundante middelen die toepasbaar zijn voor communiceren met de burger.
- Besteed aandacht aan een eenduidige communicatie boodschap richting de burger als er sprake is van een crisis. Redeneer vanuit de burger, in plaats van uit de bedrijven/instanties.

Continuïteit

- Om het bewustzijn van de afzonderlijke hulpverleningsdiensten te verhogen is het aan te raden inzage te krijgen in continuïteit van de processen. Onderzoek vervolgens of de gevolgen van uitval en langdurige inzet in het kader van de rampenbestrijding en crisisbeheersing (ook in samenhang met de burger) en borg dit binnen de organisatie.
- Bij een (omvangrijke) wijziging van de organisatie van de VR (bijvoorbeeld samenvoeging/samenwerking) of binnen een kolom is het raadzaam de continuïteit opnieuw te controleren.

5.3 Adviezen “Uitval elektriciteitsvoorziening / Uitval spraak- en datacommunicatie”

Ten behoeve van deze analyse zijn de scenario's Uitval spraak- en datacommunicatie en Uitval elektriciteit in gezamenlijkheid beschouwd.

Risicobewustzijn

Hulpverleningsdiensten

Bij dit scenario is de kans aanwezig dat C2000, P2000, Meldkamersystemen, communicator uitvalt. Er is onvoldoende inzichtelijk wat de gevolgen zijn voor de communicatie tussen de diensten.

Advies: zorg dat de hulpdiensten bewust worden van het feit dat er sprake kan zijn bij dit scenario van de situatie dat deze middelen uitvallen. Zorg dat back-upvoorzieningen zijn geregeld en dat actueel beheer geborgd is.

- Er is een knelpunt in zorginstellingen (exclusief ziekenhuizen) waar geen noodstroomvoorziening is. Er is meer bewustzijn nodig bij deze instellingen, dat ze op dit punt zelfvoorzienend moeten zijn. Er is

regulier overleg tussen GHOR en zorginstellingen/zorgpartners over het aspect 'voorbereid zijn op rampen en crises'.

Advies: duidelijk en continu blijven (doorgaan met) communiceren met de zorgpartners over dit scenario, bijvoorbeeld in een reguliere afstemming.

- Behalve de zorgpartners geldt dat voor meer instanties (publiek en privaat) en bedrijven naar verwachting niet (echt/goed) voorbereid zijn op de gevolgen van dit scenario.
Advies: communiceren met andere instellingen/instanties en bedrijven (agrarisch, chemisch) over dit scenario, bijvoorbeeld in een reguliere afstemming.
- Hulpdiensten moeten rekening houden met gelijktijdig uitvallen van communicatiemiddelen en reguliere communicatiekanalen (zoals 112). Het probleem is dan tweeledig: de burger kan hulpdiensten niet meer bereiken en aansturing van hulpdiensten vanuit de meldkamer is ook niet mogelijk / niet optimaal..
- Onderzoek de keteneffecten bij dit scenario. *Advies:* Treedt hierover in overleg met de providers/netbeheerders (samen met andere regio's).

Bestuur

Inleiden op basis van voorgaande punten, uitgaande van gemeentelijke/regionaal bestuur.

- *Advies:*
 - Inzichtelijk maken wat mag worden verwacht van leverancier en bestuurder bij de effecten van uitval.
 - Er is hierbij behoefte aan zowel een mono- als multidisciplinaire inventarisatie van afschakeling bij uitval van energievoorziening. Algemeen beheer en borging moet op een centrale plaats in de veiligheidsregio worden geregeld. Het moet inzichtelijk zijn voor de VR, de gemeente borgt het beheer.
 - Formaliseer contacten tussen bestuur en providers (energie en ICT/Telecom), maak afspraken in het kader van rampenbestrijding en crisisbeheersing en leg e.e.a. vast in convenanten.

Burger

Het is zinvol te communiceren over de zelfredzaamheid van de burger richting de burger. Maak de communicatie duidelijk op lokaal niveau, maar eenduidig op regionaal niveau (herkenbaarheid van het scenario in de eigen directe leefomgeving (uitval betaling, uitval eigen communicatie, etc.).

- *Advies* (ook algemeen)
 - Voor meerdere scenario's (waaronder ook Grieppepandemie) geldt dat zelfredzaamheid meer gecommuniceerd moet worden naar de burger. Stel een lijst op met Do's en Dont's/FAQ's ten behoeve van dit scenario.
 - Wijs de burger op de gevolgen in de eigen directe leefomgeving bij uitval van Electra en ICT/Telecom in MWB¹⁰.
- *Advies:* maak afspraken met leveranciers en providers over de communicatie tijdens uitval van Electra en ICT/Telecom.

Voorkomen en beperken van scenario

- Landelijke maatregelen zijn hier maatgevend (Ministerie van Economische Zaken). Primair hebben dus de energieaanbieders een rol in het voorkomen en beperken van dit scenario. Deze partijen zijn zich hiervan bewust en vullen deze rol ook in.

Bevorderen condities voor directe respons op dreiging (preparatie)

- Op dit moment zijn de effecten nog onvoldoende inzichtelijk. Er is behoefte om dit in plannen inzichtelijk te maken.

Advies:

Samen met providers en leveranciers een multidisciplinair plan ontwikkelen, waarin ook rekening wordt gehouden met benodigde capaciteit per kolom. Wat kun je lokaal doen.

¹⁰. De uitval kan een gevolg zijn van uitval van voorzieningen buiten de regio.

- Er worden momenteel continuïteitsplannen opgesteld door het veiligheidsbureau (uitval elektra en ICT / langdurige inzet).
- Bij uitval elektra kan tevens sprake zijn van uitval van C2000 etc.
Advies: maak planvorming op een situatie waarbij ook C2000 etc. uitvalt

Kwaliteiten en kwantiteiten voor directe respons

De effecten van uitval elektra zijn nog niet (specifiek) onderzocht. Er zijn derhalve momenteel nog veel onduidelijkheden. Na discussie wordt voorgesteld dit als onderdeel nader te onderzoeken in het continuïteitsplan. Belangrijke aandachtspunten in dit kader zijn:

- Melden en alarmeren
- Specifieke groepen (kwetsbaren)
- Opvang
- Primaire levensbehoeften
- Openbare orde

Afspraken/werkwijzen voor directe respons

Het is van belang dat zowel op bestuurlijk als op operationeel niveau er korte lijnen zijn met de netbeheerders/providers/leveranciers. Dit bevordert de bestrijding van (de gevolgen van) het scenario. Er zijn wel contacten met de netbeheerders en het bestuur, de vraag is echter of deze contacten nog actueel zijn.

Advies:

- Zorg voor korte lijnen met de netbeheerders/providers/leveranciers.
- De contacten moeten worden geborgd en onderhouden.

Zorgdragen voor overgangsfase en overdracht aan reguliere instanties

In deze fase kan de VR te maken krijgen met verwachtingen over het herstel en eventuele schadeclaims.

Advies:

- Maak inzichtelijk waar de veiligheidsregio/lokaal bestuur verantwoordelijk voor is in deze fase.
- Communiceer dit duidelijk (verwachtingen, bijv. ten aanzien van mogelijke aansprakelijkheidsstelling, duidelijkheid geven over schadeafhandeling).

5.4 Adviezen “Grootschalige uitbraak infectieziekten”

Alle partijen zijn het eens over het feit dat mocht dit scenario zich voordoen, dit een forse impact zal hebben op de samenleving als ook op de mono-/multihulpverlening. Per definitie zullen de capaciteiten ontoereikend zijn, en zullen keuzes moeten worden gemaakt welke processen wel, en welke niet of in verminderde vorm aandacht krijgen / opgepakt worden. Hierbij is dus de nadruk gelegd op de processen van de verschillende kolommen.

Gezien de impact van het scenario in geheel Nederland, en het gegeven dat ook eigen personeel (en dat van buurregio's) van de hulpverleningsdiensten getroffen zal worden, acht men het niet zinvol op voorhand meer capaciteit te vragen. Wel is het van belang, dat de hulpverleningsdiensten alsmede de bestuurders zich hiervan bewust zijn: bij dit scenario kan en mag de samenleving niet uitgaan van een gelijke beschikbaarheid van de hulpverleningsdiensten. Dit moet ook als zodanig worden gecommuniceerd (verwachtingenmanagement).

Risicobewustzijn

Hulpverleningsdiensten

- Er moet inzichtelijk worden gemaakt wat de gevolgen zijn van sterk verminderde bezetting binnen de organisaties/hulpverleningsdiensten.
- Op basis van dit inzicht moeten prioriteiten worden gesteld welke inzet nog wordt geleverd bij de verminderde bezetting binnen de organisaties
- Bij een (omvangrijke) wijziging van de organisatie van de veiligheidsregio of binnen een kolom is het raadzaam de continuïteitsplannen te controleren op toepasbaarheid.
- Langdurige inzetten (meer dan 12 uur) met minimale bezetting zijn nooit eerder beoefend. Advies om deze omstandigheden te beoefenen.
- Er moet niet alleen rekening worden gehouden met hulpverleners die feitelijk ziek zijn, maar ook met verwanten van de hulpverleners waarvoor zorg moet worden geleverd.
- Gezien de impact van het scenario in geheel Nederland, en het gegeven dat ook eigen personeel (en dat van buurregio's) van de hulpverleningsdiensten getroffen zal worden, acht men het niet zinvol op voorhand meer capaciteit te vragen. Wel is het van belang, dat de hulpverleningsdiensten alsmede de bestuurders zich hiervan bewust zijn: bij dit scenario kan en mag de samenleving niet uitgaan van een gelijke beschikbaarheid van de hulpverleningsdiensten. Dit moet ook als zodanig worden gecommuniceerd (verwachtingenmanagement).

Bestuur

- Adviseer het bestuur bij keuzes over inzetbaarheid van de eigen hulpverlening, zowel mono als multi (bijvoorbeeld een evenement wel/niet door laten gaan).
- Een opdracht aan de Directeur Publieke Gezondheid (DPG) om te komen tot een multidisciplinair bestrijdingsplan infectieziekten waarin de organisatie, de verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden in relatie tot een infectieziektecrisis beschreven worden is reed verstrekt. De uitvoering van dit plan dient verder te worden gecontinueerd.
- De opdracht aan de Directeur Publieke Gezondheid om te komen met een meerjarenplan oefeningen infectieziekten voor Beleidsteam oefeningen over zowel algemene infectieziekten als de groep A ziekten voor de gemeenten in de veiligheidsregio's Midden- en West-Brabant en Brabant-Noord is reeds verstrekt. De uitvoering van dit meerjarenplan dient verder te worden gecontinueerd.
- Stel bij dergelijke plannen ook een termijn vast voor actualisatie, zodat nieuwe trends of ontwikkelingen (als de Ebola epidemie van 2014) in voldoende mate worden geborgd.

Burger

- Voor wat betreft de communicatie aan de burger bij dit scenario sluit de regio zich aan bij de landelijke communicatielij, en wordt aanvullende communicatie vanuit de regio op specifieke onderdelen zinvol geacht (bijvoorbeeld doorgang evenementen).
- Risicocommunicatie wordt verzorgd vanuit VWS (wo RIVM, GGD Nederland, GHOR Nederland). VWS geeft de input en richtlijnen voor de risicocommunicatie. Regionale/lokale communicatie wordt m.b.v. richtlijnen VWS verzorgd door de VR. Verder geen knelpunten in de uitvoering van deze taak.
- Communicatie landelijk, beperkt zich nu tot het voorkomen van een griepgolf. Er moet juist aandacht komen voor de organisatorische implicaties van een dergelijke pandemie. Dit zou vanuit de regio als aanvulling op de landelijke communicatie kunnen worden opgepakt dan wel aangekaart als aandachtspunt bij de landelijke communicatie.

Voorkomen en beperken van scenario

- Het betreft een grensoverschrijdend scenario. De regio ligt bij VWS, op landelijk niveau. VWS verstrekt landelijk instructies, die regionaal ten uitvoer worden gebracht.
- In continuïteitsplannen staat de prioriteitstelling van de taakuitvoering.
- Preventieve maatregelen verkennen: zoals verbod op samenscholing (evenementen, scholen etc.) of afzetting (bij andere infectieziekten dan griep) van het gebied moet worden afgestemd met de gemeenten bij het optreden van het scenario.

Bevorderen condities voor directe respons op dreiging (preparatie)

- Er dient een multidisciplinair bestrijdingsplan infectieziekten te worden opgesteld (zie eerdere opdracht aan Directeur Publieke Gezondheid) waarin de organisatie, de verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden in relatie tot een infectieziektecrisis beschreven worden.
- Er dient een meerjarenplan oefeningen infectieziekten voor Beleidsteam oefeningen worden opgesteld (zie eerdere opdracht aan Directeur Publieke Gezondheid) over zowel algemene infectieziekten als de groep A ziekten voor de gemeenten in Midden- en West-Brabant en Brabant-Noord.
- De afstemming met omliggende regio's inclusief België moet in de vorm van convenant worden vastgelegd.
- Er moet worden nagedacht over het inzichtelijk krijgen van de impact op van verminderd zelfredzamen, met name met het oog op de trend langer thuis te wonen van deze groep mensen.

Kwaliteiten en kwantiteiten voor directe respons

- Bij een grootschalige uitbraak van infectieziekten is zowel de kwaliteit als kwantiteit van de dienstverlening van hulpverleners een knelpunt. Er zal sprake zijn van een grotere afhankelijkheid van externe partijen. Advies: inventariseer welke externe partijen bij een omvangrijke uitbraak bijstand (kunnen) verlenen. Stel indien nodig convenanten/waakvlamovereenkomsten op.
- Is bekend welke capaciteiten mogen worden verwacht van het LOCC?

Afspraken/werkwijzen voor directe respons

- Er is behoefte aan meer inzicht in de netwerken van instellingen die zorgdragen voor verminderd zelfredzamen.
- In aanvulling op het actiepunt: Er moet worden nagedacht over het inzichtelijk krijgen van de locatie van verminderd zelfredzamen, met name met het oog op de trend langer thuis te wonen van deze groep mensen, (zie eerdere actie): hoe gaat de VR tijdens een crisis om met het bereiken/hulp bieden aan deze groep mensen.
- Bewaking van vaccins en objecten en prioriteitstelling voor vaccinatie. Advies: duidelijke en eenduidige communicatie in het kader van OOV. Waar schaarste ontstaat is OOV in het geding.
- Er zijn onvoldoende persoonlijke beschermingsmiddelen voor mensen die een taak hebben in de bestrijding van dit scenario. Advies: inventariseer welke middelen en in welke hoeveelheden nodig zijn bij het optreden van dit scenario.

Zorgdragen voor overgangsfase en overdracht aan reguliere instanties

Advies: overweeg een overdrachtsprotocol voor overgangsfase en overdracht aan reguliere instanties